

ภาคผนวก

- คำศัพท์ที่ควรรู้

- คำเทียบอังกฤษ - ไทย

คำศัพท์ที่ควรรู้

คำศัพท์ที่ควรรู้ เป็นการนำคำศัพท์ที่ปรากฏในเอกสารคำบรรยายเล่มนั้นมาเสนอแก่นักศึกษา เพื่อใช้เป็นคำอธิบายความหมายของคำที่ได้พบในเอกสารชุดนี้ อันจะช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษาเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น และประหยัดเวลาในการศึกษาทำความเข้าใจ

คำศัพท์ที่นำมาใช้นี้ จะนำมาจากหนังสือต่าง ๆ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พร., 2525) บ้าง พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พสร., 2524) บ้าง Dictionary ฉบับต่าง ๆ บ้างที่สุดแม้ไม่ปรากฏที่มาก็พึงเข้าใจว่า เป็นคำที่ผู้เขียนนำมาใส่ไว้เพื่อประโยชน์แก่กุลแก่ผู้ศึกษาเอง

การกระทำใด ๆ หากมีข้อบกพร่อง ผู้เขียนขอรับผิดชอบเอง ความดีความชอบใด ๆ หากจะมี ขอมอบแต่บูรพาจารย์ทุกท่าน

กฎหมาย - Law

- บทบัญญัติซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศได้ตราขึ้นไว้ เพื่อใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมือง และบังคับบุคคลในความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษหรือต้องถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม (พร., น.3)
- บทบัญญัติที่เป็นสัญลักษณ์อักษรที่ระบุงการกระทำผิดและโทษแห่งการกระทำผิดได้ด้วย
- ข้อบัญญัติที่สังคมบัญญัติขึ้นใช้ โดยมีการระบุงการกระทำผิด และโทษแห่งการกระทำผิดได้ด้วย

กายภาพ - Physic

- เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นวัตถุอันสามารถสัมผัสถูกต้องได้ด้วยประสาทต่าง ๆ
- เป็นวัตถุประเภทหนึ่งที่สามารถสัมผัสได้

การกำหนดโดยวัฒนธรรม - Cultural determination

- ความเชื่อว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และความเป็นไปต่าง ๆ ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ฯลฯ (พสร., น. 100)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม - Cultural change

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมของประชาชาติหนึ่ง ๆ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม 2 ประเภทนี้ เป็นไปไม่เท่ากัน โดยทั่วไป วัฒนธรรมที่มีใช้วัตถุเปลี่ยนแปลงช้ากว่า นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หรือโดยการวางแผนก็ได้ (พสร., น. 99 - 100)

การผสมกลมกลืนทางสังคม - Social assimilation

- กระบวนการที่วัฒนธรรม หรือบุคคล หรือกลุ่มที่ต่างวัฒนธรรมกัน มาผสมกลมกลืนเข้าเป็นหน่วยเดียวที่บรรสานกันโดยไม่จำเป็นว่าสิ่งนั้นจะต้องมีลักษณะเหมือนกันโดยตลอด เพียงแต่ดัดแปลงจนไม่เห็นลักษณะเดิม เพื่อให้เข้ากันได้กับหน่วยอื่นๆ และรวมกันแล้วเป็นหน่วยวัฒนธรรมใหม่ตามปกติ หน่วยของวัฒนธรรมที่มีจำนวนน้อยย่อมปรับลักษณะให้คล้ายตามหน่วยของวัฒนธรรมที่มีจำนวนมากกว่า (พสร., น. 335)

การพึ่งพาอาศัยกัน - Interdependence

- เป็นลักษณะของการอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมของคนที่จะต้องรู้จักพึ่งพาอาศัยกันต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เนื่องจากคนเรานั้นอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ

การแพร่กระจายวัฒนธรรม - Culture Diffusion

- กรรมวิธีที่ลักษณะการวัฒนธรรม หน่วยเชิงซ้อนวัฒนธรรม หรือแบบอย่างวัฒนธรรมแผ่จากต้นกำเนิดไปยังจุดหรือบริเวณอื่น ๆ (พสร., น. 104)

การยืมวัฒนธรรม - Culture borrowing

- การแพร่กระจายวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมองจากทัศนะของกลุ่มผู้รับวัฒนธรรม (พสร., น. 103)

การลอกเลียนแบบ, การเอาอย่าง - Imitation

- พฤติกรรมซึ่งบุคคลกระทำลงไป จะโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม โดยยึดถือพฤติกรรมอย่างเดียวกันของบุคคลอื่นเป็นแบบอย่างผู้เป็นแบบอย่างอาจจะตั้งใจ หรือไม่ได้ตั้งใจก็ได้ในการทำตัวเช่นนั้น การเอาอย่างเกิดขึ้นเพราะผู้เอาอย่างนิยมชมชอบในตัวผู้เป็นแบบอย่าง หรือตัวการมีหน้ามีตา หรือได้รับผลต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้เป็นแบบอย่าง (พสร., น. 182)

การวิศวกรรมทางสังคม - Social engineering

- การใช้กฎและหลักของสังคมวิทยาแก้ปัญหาสังคม การวิศวกรรมทางสังคมนี้ต่างกับวิศวกรรมสาขาอื่น ๆ ตรงที่เกี่ยวกับมนุษย์มากกว่าสัตว์ที่ไม่มีชีวิต (พสร., น. 345 - 346)

กาสกร, ควาย - Buffalo

- เป็นคำสันสกฤต หมายถึงควายในภาษาไทย (พร., น.92 และ 177)
- ควายเป็นสัตว์เลี้ยง ตัวใหญ่ มีเท้า 4 เท้า ปกติเลี้ยงไว้เพื่อใช้แรงงาน เนือรับประทานได้

การหลอมรวมของวัฒนธรรม - Fusion of culture

- กรรมวิธีการรวมวัฒนธรรมตั้งแต่ 2 วัฒนธรรมขึ้นไปเข้าเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งหมายถึงการคงไว้ การดัดแปลงแก้ไขลักษณะการบางอย่าง การทิ้งลักษณะการบางอย่างไป เมื่อมีสิ่งใหม่เข้ามาใช้แทนแล้ว (พสร., น. 102)

กิจกรรม - Activity

- การกระทำทางกายที่สามารถสังเกตเห็นหรือรับรู้ได้

เกไมน์ชาฟต์ - Gemeinschaft

- ลักษณะสังคมที่เน้นความสำคัญในแง่ที่สมาชิกในสังคม มีความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเอง เน้นความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชน ตลอดจนถือความสำคัญในระบบเครือญาติ แบบแผนของลักษณะของสังคม ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรม (พสร., น. 160)

เกเซิลชอฟต์ - Gesellschaft

- เป็นแบบชนิดของสังคมแบบหนึ่ง ซึ่งความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีปฏิบัติปรากฏอย่างเด่นชัด กล่าวคือลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบทางการ เป็นไปตามสัญญาตรงไปตรงมา จับใจ และเน้นความชำนาญพิเศษ เกเซิลชอฟต์เป็นลักษณะของสังคมเมืองที่ทันสมัย โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นนครใหญ่ (พสร., น. 160)

เขตย่อยวัฒนธรรม - Culture sub-area

- ส่วนย่อยของวัฒนธรรมใหญ่ อันมีลักษณะการวัฒนธรรมเฉพาะหรือเป็นพิเศษย่อยออกไปอีก แต่ก็มีคุณสมบัติสมบูรณ์ในตัวเอง (พสร., น. 104)

คตินิยม

- วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ และได้มาจากทางศาสนา (กรมการวัฒนธรรม, 2497, น.๑)

ความรู้สึกตัว, ความสำนึก, พินาน - Consciousness

- ความรู้สึกสำนึกในการกระทำหรือการมีตัวตน ในทางสังคมวิทยา หมายถึง การรู้ตัวว่าตนเองมีอยู่ หรือมีคนอื่นอยู่ด้วย และตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น ความสำนึกทางสังคม หรือความสำนึกสาธารณะ คือความรู้และคำนึงถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกัน และผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเดียวกับตน ฯลฯ (พสร., น.81)

ความไร้สำนึก - Unconsciousness

- (ตรงข้ามกับความรู้สึกตัว หรือความสำนึก - consciousness)

ค่านิยม, คุณค่า, ค่า - Value

- วิทยาลัยสามารถของสิ่งใดก็ตามที่เชื่อว่าสนองความปรารถนาของมนุษย์ได้ หรือคุณสมบัติของสิ่งใดก็ตาม ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นประโยชน์น่าสนใจแก่บุคคลหรือกลุ่มในทางสังคมวิทยาใช้คำ "คุณค่า" หรือ "ค่านิยม" ให้หมายถึงสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง (พลร., น. 411- 412)

จริยธรรม - Ethics

- ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม (พร., น. 214)
- ข้อผูกพันที่ยึดจรรยาธรรมนั้นเข้ากับชีวิต และของสังคมมนุษย์ (ป.อ. ปยุตโต)

จริยศาสตร์ - Ethics

- ปรัชญาสาขาหนึ่ง ว่าด้วยความประพฤติและการครองชีวิตว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควร (พร., น. 214)
- การศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าและความสัมพันธ์ของคุณค่าที่มีต่อแบบอย่างการกระทำ และกำหนดการปฏิบัติ สังคมวิทยาส่วนที่เกี่ยวกับจารีต แรงบังคับทางสังคม การปรับตัวไม่เข้า ความเสี่ยระบบ ปัญหาสังคม ขบวนการปฏิรูป และความก้าวหน้าทางสังคม ก็อาจรวมอยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์ด้วย ถ้าใช้โหด ๆ โดยไม่มีคำว่าเชิงสังคมประกอบด้วยแล้ว จริยศาสตร์มักจะหมายถึงปรัชญาว่าด้วยความประพฤติที่ถือว่าถูก หรือผิด (พลร., น. 135)

จารีต - ประเพณี - Mores, Tradition

- ประเพณีที่ถือสืบต่อกันมานาน, จารีตประเพณี - ประเพณีที่นิยมและประพฤติกันสืบมา ถ้าฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว (พร., น. 228)

ชาตินิยม - Nationalism

- ลัทธิที่ถือชาติเป็นใหญ่, ความรักชาติ (พร., น. 264)

ชาติพันธุ์ - Ethnos

- กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน (พร., น. 264)
- กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน (พสร., น. 136)

ชาติพันธุ์วิทยา - Ethnography

- ชาติพันธุ์วิทยาสาขาหนึ่งที่พรรณนาถึงวัฒนธรรมแบบต่าง ๆ (พร., น. 264)
- สาขาของมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่มุ่งพินิจศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ เชิงพรรณนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมของชนในระดับดั้งเดิม หรือชนก่อนที่มีตัวหนังสือ (พสร., น. 136)

ชาติพันธุ์วิทยา - Ethnology

- วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งเชื้อชาติของมนุษย์ กำเนิดของเชื้อชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ ตลอดจนลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติต่าง ๆ (พร., น. 264)
- การพินิจศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมปัจจุบัน หรือวัฒนธรรมเดิมที่สูญหายไปของกลุ่มมนุษยชาติทั้งหลายในโลก ชาติพันธุ์วิทยาอาจหมายถึงมานุษยวิทยาวัฒนธรรมก็ได้ (พสร., น. 136)

ชุมชน - Community

- น. หมู่ชน, หรือกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน (พร., น. 271)
- กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะของสังคม แต่มีลักษณะเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่จะประสานกันในวงแคบกว่า
- เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐาน ความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่าอาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพเช่นเชื้อชาติต้นกำเนิดเดิมของชาติ หรือศาสนา
- ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม (พสร., น. 72)

ไตรทวาร, ทวารสาม

- ทวารทั้ง 3 คือ กาย เรียกกายทวาร, วาจา เรียกวาจทวาร และใจ เรียกมโนทวาร (พร.(3), น. 365)
- ทางทำกรรม 3 ทางคือ กายทวาร วาจทวาร และมโนทวาร (พระราชาธิเบศร์, 2527, น. 75 - 76)

ฐานวัฒนธรรม - Culture base

- ยอดรวมของลักษณะการวัฒนธรรมทั้งสิ้นที่ใช้อยู่ในเวลาและสถานที่นั้น ๆ (พสร., น. 103)

เทพนิยาย, นิยายปรัมปรา, ปุรณะ, ความเชื่อปรัมปรา - Myth

- เรื่องราวหรือตำนานเกี่ยวกับเทวดา (พสร., น. 403)
- นิยายตามปรัมปราประเพณีที่มีความสำคัญทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็น เรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมของสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือ เป็นสมมตินิยายในรูปของการบรรยายเกี่ยวกับต้นกำเนิดของพิธีกรรมทางศาสนา ธรรมเนียมทางสังคม หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ (พสร., น. 236)

โททนต์

- งาช้าง

ธรรมเนียม - Custom

- แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย ธรรมเนียมนั้นไม่มีการสนับสนุนช่วยบังคับจากรัฐเหมือนอย่างตัวบทกฎหมาย แต่ไม่มีการอนุมัติหรือลงโทษเด็ดขาดอย่างจาร์ต ธรรมเนียมไม่มีผู้นำให้การยอมรับแน่นอนเท่าสถาบัน แต่มีความหมายสำคัญมากกว่าสมัยนิยม หรือความเคยชินปฏิบัติตามสัญนิยม (พสร., น. 105)

นามธรรม - Abstract

- สิ่งที่ไม่มีรูป คือรู้ไม่ได้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย รู้ได้เฉพาะทางใจเท่านั้น

นิยามเชิงปฏิบัติการ - Operational definition

- เทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยทั่วไปมีภาพต่าง ๆ ในวิชาสังคมศาสตร์มักจะมีคลุมเครือ ให้แต่เพียงภาพกว้าง ๆ ของสิ่งที่พูดถึง (พสร., น. 107 - 108) แต่นิยามเชิงปฏิบัติการสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ อันเป็นที่ยอมรับกันทางด้านสังคมศาสตร์

นิยามทั่วไป - General definition

- กำหนดหรือจำกัดความหมายที่แน่นอน (พร., น. 442) ที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ หรือทั่ว ๆ ไป

เนติธรรม - Culture of law, Culture by law

- วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณี นับถือกันว่ามีควมสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย (กรมการวัฒนธรรม, 2497 (เล่ม 2), น. ๑)

แบบชนิดวัฒนธรรม - Culture type

- ยอดรวมของลักษณะและคุณค่าทั้งมวลที่สังคมถือว่าถูกต้อง และใช้อยู่ในกาลเทศะนั้น ๆ (พลร., น. 105)

แบบอย่างวัฒนธรรม - Culture pattern

- รูปการจัดหรือรูปลักษณะของลักษณะการวัฒนธรรม และหน่วยเชิงซ้อนวัฒนธรรมที่รวมกันเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่ง (พลร., น. 104)

ปฏิบัติ - Practice

- ประพฤติ, กระทำ, บำรุง, เลี้ยงดู (พระราชวรมณี, 2527, น. 144)
- ดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน เช่น ปฏิบัติราชการ, กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาคปฏิบัติ, กระทำตาม เช่น ปฏิบัติตามสัญญา, ประพฤติ เช่น ปฏิบัติสมณธรรม, ปฏิบัติต่อกัน, ประณินับดีรับใช้ เช่น ปฏิบัติบิดามารดา ปฏิบัติครูบาอาจารย์ (พร., น. 488)

ปฏิบัติ - The true doctrine of penetration

- เข้าใจตลอด, แทะตลอด, ตรัสรู้, ล่วงผลการปฏิบัติ (พร., น. 488)
- เข้าใจตลอด, แทะตลอด, ตรัสรู้, รู้ทะลุโปร่ง, ล่วงผลปฏิบัติ (พระราชวรมณี, 2527, น. 145)

ประเพณี - จารีต

- ประเพณี สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี (พร., น. 501)
- ประเพณีนิยม ประเพณีของสังคมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา (พร., น. 501)
- จารีต ประเพณีที่ถือสืบต่อกันมานาน (พร., น. 225)

ปรากฏการณ์ทางสังคม - Social phenomena

- เหตุการณ์ ข้อเท็จจริง หรือเหตุที่เกิดขึ้น ซึ่งในทางสังคมถือว่าน่าสนใจ และในทางวิทยาศาสตร์ถือว่าสามารถให้คำพรรณนาและคำอธิบายได้ ตัวอย่าง เช่น การย้ายถิ่นของประชากรเข้าสู่เมือง การเกิดอาชญากรรม การแพร่ทำที่ทางการเมืองที่นิยมความรุนแรง ฯลฯ ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นข้อมูลหรือพื้นฐานทางสังคมศาสตร์ (พสร., น. 356)

ปริยัติ - The text to be studied, Study of the Text or Scripture

- พุทธพจนันท์จะพึงเล่าเรียน,
- สิ่งที่ควรเล่าเรียน (โดยเฉพาะหมายเอาพระบาลี หรือพระไตรปิฎก พุทธพจน์ หรือพระธรรมวินัย)
- การเล่าเรียนพระธรรมวินัย (พระราชาชาวมณี, 2527, น. 154)

ปัจเจกชน, ปัจเจกบุคคล - Individual

- บุคคลแต่ละคนที่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม มองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนในกลุ่มนั้น ๆ ต่างมีลักษณะแตกต่างกันออกไป (พสร., น. 185)

พฤติกรรม - Behaviour, - Behavior

- การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า (พร., น. 573)
- การกระทำในทำนองใดทำนองหนึ่ง ในสถานการณ์หนึ่ง (พสร., น. 38)

พฤติกรรมปกปิด, พฤติกรรมซ่อนอยู่ - Covert behavior

- พฤติกรรมที่บุคคลอื่นไม่อาจสังเกตเห็นได้โดยตรง ต้องอาศัยการอนุมานจากพฤติกรรมอื่นเท่านั้น (พลร., น. 38)

พฤติกรรมเปิดเผย - Overt behavior

- พฤติกรรมซึ่งผู้อื่นสามารถรู้ได้ด้วยการสังเกตโดยตรง (พลร., น. 39)

พฤษภ - Cow, Ox

- วัว, โค, ราศีดาวรูปโค

ภูมิธรรม - Moral standard

- พันจิตใจที่มีคุณธรรม (พร., น. 610)

ภูมิปัญญา - Intelligence standard

- พันความรู้ความสามารถ (พร., น. 610)

ภูมิปัญญาชาวบ้าน - Folk intelligence standard

- พันความรู้ความสามารถของชาวบ้าน เป็นการสืบสานถ่ายทอดมาแต่บรรพชนเป็นวิธีการหนึ่งในการรู้จักการดำรงชีพเพื่อการอยู่รอดในสังคม ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมานั้น จะมีความหลากหลายออกไป เช่น ความเชื่อ ความฝัน การประกอบอาชีพ การสร้างวัฒนธรรม จารีต ประเพณีการรู้จักการเพาะปลูก การสะสมอาหาร การปรุงอาหาร เป็นต้น

มรดกแห่งสังคม, ทายะสมบัติทางสังคม - Social heritage

- ประเพณี สังคม วิถีชาวบ้าน จารีต คติความคิด และสัมฤทธิ์ผลทางวัฒนธรรมทั้งปวงที่สืบมาจากบรรพบุรุษ (พลร., น. 348)

มารยาทสังคม - Etiquette

- ธรรมเนียมปฏิบัติที่สังคมกำหนดให้ใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติในการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การสนทนา มารยาทสังคมมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก และเกี่ยวข้องกับการแข่งขันสูงต่ำในสังคม กลุ่มสังคมที่ถือตนว่ามีฐานะสูงในสังคมมักจะให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติตามมารยาทสังคม ในขณะที่กลุ่มสังคมที่มีฐานะต่ำมักจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ (พลร., น. 136)

มีการสืบพันธุ์ - Sexual reproduction

- ทำให้เกิดลูกหลานสืบเนื่องต่อไป (พร., น. 811)

มีความเป็นอิสระ - Interdependence

- เป็นไทแก่ตนเอง ไม่ขึ้นกับใคร

มีอาณาเขตที่แน่นอน - Definite territory

- เขตกำหนดไว้ตายตัว, เขตที่กำหนดไว้แน่นอน

ร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน - Comprehensive culture

- ความรู้สึกของสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสังคมว่า มีวัฒนธรรมหรือพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเดียวกัน

รัฐนิยม

- มติของรัฐ ซึ่งตั้งขึ้นโดยอนุโลมตามมติมหาชน เป็นประเพณีนิยมประจำชาติ นั่นคือการทำสิ่งใดให้ดำเนินตามความเห็นส่วนมากของชาติ (สุนทรพจน์นายกฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 24 มิ.ย. 82)
- คติความรักชาติ, การสร้างคติความรักชาติ, การสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดจากคนในชาติเดียวกัน

ราชนิยม

- มติของพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว (ประมวลรัสนิยม และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี, 2484)

ลักษณะการวัฒนธรรม - Culture trait

- หน่วยย่อยที่สุด เมื่อแบ่งวัฒนธรรมออกมาวิเคราะห์กัน หน่วยย่อยนี้ มีการหน้าที่ของตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั้งหมด และมีตัวตนอยู่ไม่ทางนามธรรมก็ทางรูปธรรม (พศร., น. 105)

ลัทธิบูชา - Cult

- องค์พิธีและการปฏิบัติทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบูชา หรือการเอาใจเทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ Zrili"